

In memoriam Stina Sundberg (1953–2011)

STINA SUNDBERG VAR Sveriges första öppet lesbiska partiledare. Under fyra år var hon tillsammans med Gudrun Schyman talesperson för Feministiskt initiativ. Detta blev det sista av de många uppdrag hon hann med vid sidan av sitt arbete som rektor på Kvinnofolkshögskolan, som chef för Rørelsefolkshögskolornas intresseorganisation eller som strategisk jämställdhetssamordnare inom Västra Gøtalandregionen. Stina var en pionjär på flera områden. Hon var en nytänkare, väggröjare och strateg, samtidigt som hon var en trågen och trogen genomförare av saker.

Stina växte upp i Luleå, men flyttade i mitten av 1970-talet till Göteborg. Med glimten i ögat brukade hon säga att hon var en politisk flykting på grund av homofobin. Men kärleken till Norrland och människorna där bar hon ändå med sig livet ut. Innan hon kom till Göteborg gick hon ett år på hushållsskolan i Strömna och lärde sig det mesta som finns att veta om hushållning och matberedning. Stina var inte bara en teoretisk och politisk kunnig person utan också en mångsidigt praktisk människa. Hon och livskamraten Kerri gjorde flera omfattande husrenoveringar och skapade det ena vackra hemmet efter det andra åt sig. Och åt vännerna, för deras dörrar stod alltid öppna. Dessutom kunde de konsten att ställa till med fest och bjuda vänner och bekanta på roligheter och läckerheter.

Hon var aktiv både i gayrørelsen och i den feministiska rörelsen i hela sitt vuxna liv. Hon var tidigt ute som skolinformatör och hon undervisade i homofrågor på lärarutbildningen. Ska man ändra attityder så måste man

börja med de unga, brukade hon säga. Hon var delaktig i olika politiska aktioner och spelade revy i den radikala lesbiska rörelsen. Hon fick till och med en lesbisk kulturtidskrift uppkallad efter sig, ”Stina Line”, en undergroundtidskrift som ändrade namn varje gång den kom ut. Men ”Stina Line” blev ändå det samlande namnet för hela tidskriftsprojektet.

Tillsammans med bland andra konstnären Marie Falksten arbetade hon med Eva och Maria, den första lesbiska spelfilm som har gjorts i Sverige och som numera har fått kultstatus. Här skildras kärlek mellan kvinnor för första gången i svensk filmhistoria på ett varmt och bejakande sätt och här är det inte kärleken som är problemet, utan fördomarna mot den. Det kan nog vara svårt att idag riktigt förstå hur radikalt detta faktiskt var för sin tid. Under tidigt 1980-tal då filmen lanserades, var homofobin på de flesta håll oförställd och kompakt, något kvinnorna bakom filmen fick erfaras.

Stina var aktiv på Kvinnohuset i Göteborg. Hon var lärare på Byggekursen där, en kurs för arbetslösa kvinnor som utförde en hel del av renoveringsarbetet i huset och som var embryot till det som senare skulle bli Kvinnofolkhögskolan. Stina var en av de drivande krafterna i arbetet med att starta Kvinnofolkhögskolan och kom sedan att bli dess rektor under många år.

Kvinnofolkhögskolan är kvinnorörelsens egen folkhögskola och hit räknas förstås också den lesbiska rörelsen. Det förtjänar att sägas, för kvinnorörelsen har inte alltid varit särskilt stödjande i förhållande till den lesbiska kampen. Kvinnofolkhögskolan har under decennier varit en plats där kvinnor har kunnat söka kunskap, men den har också för många, många kvinnor varit en plats där man har kunnat komma ut som lesbisk och där man har kunnat utforska och utveckla en lesbisk kultur. Stina var stolt över att Kvinnofolkhögskolan är den första läroanstalt i Sverige som har gett en studiemedelsgrundande heltidskurs om lesbiskt liv.

Den som utmanar fördomar som Stina så ofta gjorde, kommer förstås

också att möta motstånd. Bara ett par månader innan sin bortgång skrev hon en fin artikel om detta för en bok som heter *Den moderna homofobin* (och som kommer ut samtidigt som det här numret av *lambda nordica*.) Här funderar hon kring den homofobi hon själv har mött både i sitt yrkesliv och som aktivist. Men hon skriver också om att förändring är möjlig:

det lesbiska livet [var] något självklart för mig och jag förstod inte ens att någon kunde tycka annorlunda. Det handlade ju om kärlek. Det visade sig snart att världen inte var riktigt så ljus. Men jag har försökt att leva som om den vore det, samtidigt som jag har försökt att förändra den.

Hon blev bara 56 år. Ändå hann Stina med så mycket. Dygnets timmar räckte knappt till för allt som skulle hinnas med. Det är förstås omöjligt att berätta om allt hon gjorde eller var inblandad i på ett mer indirekt sätt. Vi är många som har bollat idéer med henne genom åren och som har fått tips och uppmuntran. Hon hade ett finger med i otaliga projekt utan att det alltid syntes utåt. Hon trodde på människor och hon hade en härlig humor och värme.

Stina tyckte om att ha folk omkring sig och hade många vänner. Det märktes inte minst under hennes sista sjukdomstid. Då samlades inte bara de närmast anhöriga omkring henne, utan också hennes många vänner och arbets- och partikamrater.

Stina hörde till de människor som inte bara talar om förändring. Hon arbetade med att faktiskt åstadkomma den. I det arbetet visade hon ett stort mod. Och hon inspirerade andra. Vi är många som är tacksamma över att ha fått lära känna henne.

EVA BORGSTRÖM